HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הכל (א)ממירין א אחד אנשים ואחד נשים ב לא שאדם רשאי להמיר אלא שאם ב המיר מומר וסופג את הארבעים: גמ' הא גופא קשיא אמרת הכל ממירין לכתחילה [א] א] והדר תני לא שאדם רשאי להמיר ב] (אלא שאם המיר מומר) דיעבד [ב] ותיסברא הכל ממירין לכתחילה אדקשיא לך ממתניתין תיקשי לך ג] קרא דכתיב 1 לא יחליפנו ולא ימיר אותו אלא אמר רב יהודה הכי קתני ד] הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ה] לא שאדם רשאי להמיר שאם המיר מומר וסופג את הארבעים: הכל לאיתויי מאי לאיתויי ג יורש ודלא כר' יהודה ו] דתנן ג יורש ד סומך יורש ממיר דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר יורש אינו סומך ויורש אינו ממיר מאי טעמא דרבי יהודה ז] יליף תחילת הקדש מסוף הקדש מה סוף הקדש יורש אינו סומך אף תחילת הקדש יורש אינו ממיר וסמיכה גופה מנלן תלת 2 קרבנו כתיבי חד קרבנו ה ולא קרבן עובד כוכבים וחד קרבנו ולא קרבן ו חבירו וחד קרבנו ח] ולא קרבן אביו ולר' מאיר דאמר יורש סומך והכתיב קרבנו ההוא מיבעי ליה לרבות ז כל בעלי חוברין לסמיכה ורבי יהודה בעלי חוברין לסמיכה לית ליה מאי טעמא דהא לא מיחד קרבן דידהו ואיבעית אימא לעולם אית ליה וקרבן עובד כוכבים וקרבן חבירו מחד קרא נפקא (א) [ג] ט] דאייתר ליה חד לבעלי חוברין לסמיכה: ור"מ דאמר יורש ממיר מאי טעמא אמר לך ז 1 אם המר ימיר לרבות י] היורש

ויליף

הכל ממירין. בהמת חולין זו תחת זו של הקדש: **לא שאדם רשאי להמיר.** דהא כתיב לא ימיר: **מומר.** דמתפיס עלה קדושה ושתיהן קדושות: **וסופג את הארבעים.** משום לאו דלא ימיר: **גמ' לא שאדם רשאי** יא] **דיעבד.** בתמיה. דלכתחלה אינו רשאי להמיר אבל דיעבד שפיר דמי: **ולא ימיר.** ומתני' קתני דהכל ממירין אפי' לכתחלה: ה"ג **אלא הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד וכו'.** כלומר שתופסת קדושת תמורה בבהמה בין על פי אנשים בין על פי נשים (ב) ומשמע יב] (אפי') דיעבד יג] כמו דאם המירה אפילו אשה תופסת על פיה קדושת תמורה ולא שאדם רשאי להמיר כו': **יורש.** שהמיר בקרבן שהפריש אביו בחייו שתמורתו תמורה: **יורש סומך.** על קרבן אביו שהפרישו אביו בחייו ולא הספיק להקריבו עד שמת: **מאי טעמא דר' יהודה.** דאמר יורש אינו ממיר: ה"ג **יליף תחילת הקדש מסוף הקדש.** גמר התחלת הקדש כגון תמורה: **מסוף הקדש.** דהיינו סמיכה דהויא סמוך לשחיטה. יד] ואי קשיא והא קרי לה לתמורה סוף הקדש במסכת נזיר (דף לא.) משום דלא איירי התם בסמיכה כלל והויא לה תמורה סוף הקדש לגבי קרבן שהמירו בו דאותו קרבן הוי ראשון וחילופיו הוי שני אבל הכא דקא משתעינן בסמיכה הויא לה תמורה תחילת הקדש לגבי סמיכה שהיא לבסוף טו] תיכף לשחיטה: **מנלן.** דיורש אינו סומך: **תלתא קרבנו כתיבי.** בשלמים בפ' ויקרא מואם זבח שלמים קרבנו עד ואם עז קרבנו ובשלשתם כתיב סמיכה: **הכתיב** טז] **קרבנו.** דמשמע על קרבן עצמו הוא סומך ולא על קרבן אביו: **בעלי חוברין לסמיכה.** שאם נשתתפו ב' או ג' על קרבן אחד קרינא אכל חד וחד קרבנו וכולן סומכין בו: **לית ליה.** דודאי אינו טעון סמיכה כיון דלא מייחד קרבן דידהו כלומר כיון דלא הוי חלוט (ג) [ד] אכל אחד ואחד וכי כתיב קרא לקרבנו ולא לקרבן אביו: **מחד קרא נפקא.** דמשמע קרבנו ולא שליח בין של ישראל בין של עובד כוכבים דלמעוטי עובד כוכבים עצמו שלא יסמוך לא צריך דאמרינן במנחות (צג.) ובתורת כהנים ה) בני ישראל וסמך ו) בני ישראל סומכין ואין העובדי כוכבים סומכין: **ואייתר ליה כו'.** ואכתי הוי קרבנו שלישי לקרבנו ולא קרבן אביו יז] [דס"ד] דשל אביו לאו כלאחר דמי אלא כשלו: **לרבות את היורש.** דהכי מצי למיכתב ואם ימיר בהמה בבהמה המר ימיר למאי הלכתא לרבות את היורש דתמורתו תמורה:

הכל ממירין אחד אנשים ואחד נשים. בהכל שוחטין ז) לא תני אחד אנשים ואחד נשים ובגמ' מפרש משום דכל הפרשה כולה בלשון זכר נאמרה איצטריך קרא לרבויי נשים: **וסופג את הארבעים.** וא"ת אמאי לא תני שמונים דהא כתיב (ויקרא כז) לא יחליפנו ולא ימיר אותו ויש לומר דלא נחת למנין מלקיות אלא כלומר דלקי עליה יח] ועוד י"ל דלעולם לא לקי אלא ארבעים ותרי לאוי צריכי חד בקרבן שלו וחד בשל חבירו וכגון דאמר כל הרוצה להמיר יבא וימיר ח):

הא גופא קשיא אמרת הכל ממירין לכתחלה לא שאדם רשאי להמיר דיעבד. וא"ת מנא ליה למקשה דהכל ממירין לכתחלה הוא דלמא דיעבד הוא דכה"ג יט] פריך בריש חולין (דף ב.) וי"ל דע"כ הכל ממירין לכתחלה דאי דיעבד תרתי דיעבד למה לי כ] כא] וכן (פרש"י) [איתא] התם דר"ל דהכל שוחטין לכתחילה דאי דיעבד תרתי דיעבד למה לי כב] ופירש רבינו שלמה זכרונו לברכה התם דלכך לא קשה הכא תרתי דיעבד למה לי משום דאשמועינן בסיפא שסופג ארבעים דסד"א לאו שאין בו מעשה הוא ואין לוקין עליו ולפירושו קשה מאי פריך הכא ואין לומר דהיינו האי דקמשני דאין הלשון משמע כן ועוד מאי קמשני ממה שהקשה ופר"ת כג] דתנן הכל ממירין דלישנא אלימא לאשמועינן דאפילו במזיד התמורה נתפסת וסד"א ארבעים בכתפיה וכשר והיינו הא דקא משני וא"ת והיכי מצי למימר דתנא לישנא אלימא משום חידוש דמזיד הא אמר לקמן יהיה לרבות שוגג כמזיד אלמא משמע דמזיד פשיטא טפי משוגג ותירץ רבינו ברוך דהא דאמר יהיה לרבות שוגג כמזיד לענין מלקות קאמר ורבינו שמשון משנ"ץ חלק עליו דהא אמרי' אין מלקות בשוגג ויש ספרים חלוקין בדבר לקמן (דף יז.) דקאמר גבי תמורה לקי גבי קדשים לא לקי ואית דגרסי גבי תמורה קדוש גבי קדשים לא קדוש וי"א דהא דאמר יהיה לרבות שוגג כמזיד היינו לענין מתפס קדושה דאמר בעלמא ט) הקדש בטעות לא הוי הקדש ומש"ה פשיט טפי במזיד מבשוגג והא דאמר הכא דתנא הכל ממירין משום רבותא דמזיד היינו לענין הקרבה דאמר לקמן התמורה נמי קריבה ואשמעינן הכא דאף במזיד קריבה דס"ד ארבעים בכתפיה וכשר וכל זה לא נהירא לר"י מדקמשני רב יהודה הכי קתני הכל מתפיסין בתמורה אחד אנשים ואחד נשים ומה לו להזכיר אחד אנשים ואחד נשים לכן פר"י דתנא בהכל ממירין לישנא אלימא משום נשים דאמר לקמן דכל הענין מדבר בלשון זכר וכתיב המר ימיר לרבויי נשים כד] דסד"א אהני מיעוטא ואהני ריבויא אהני ריבויא לאשמועינן כה] דתמורת נשים קדשי ואהני מיעוטא דלא מקרבן לכך תנא הכל ממירין לישנא אלימא דקריבה כמו תמורת אנשים:

תחילת הקדש. כמו תמורה מסוף הקדש דהיינו סמיכה דהוא סמוך לשחיטה כו] כז] ולהכי קרי לתמורה סוף הקדש (כמו) במסכת נזיר (דף לא.) משום דלא כח] אמרינן התם בסמיכה כלל והוה ליה תמורה סוף הקדש לגבי קרבן שהמירו בו דאותו קרבן הוי ראשון וחילופיו שני אבל הכא דקמשתעינן בסמיכה הוה ליה תמורה תחילת הקדש לגבי סמיכה שהיא לבסוף תיכף לשחיטה. לשון רש"י:

קרבנו ולא קרבן עובד כוכבים. וא"ת למאי איצטריך קרבנו להכי הא נפקא שפיר י) מבני ישראל סומכין ואין העובדי כוכבים סומכין ויש לומר דאיצטריך למהו דתימא אין העובד כוכבים עצמו סומך על קרבנו ומיהו הכהנים סומכין עליהן ומש"ה איצטריך קרבנו לומר שאין בקרבן עובד כוכבים סמיכה כלל: **ורבי** מאיר דאמר יורש מימר מאי טעמא. ואם תאמר אמאי איצטריך טעמא לר' מאיר כיון דלית ליה קרבנו ולא קרבן אביו אלמא אית ליה יורש סומך ואם כן אית ליה למימר כט] דהא ילפינן זה מזה ויש לומר דאי לאו קרא דהמר ימיר דמרבה יורש הוה ליה לאוקומיה קרבנו טפי למעוטי יורש מלרבות כל בעלי חוברין אבל השתא דכתיב ואם המר ימיר לרבות יורש לא] דסומך ומוקי קרבנו לרבות כל בעלי חוברין וא"ת מאי שנא דשאר קרבנו למעוטי והאי לרבויי ויש לומר דלמעוטי לא מלית אמרת דאם כן ליפתוק קרא מיניה לב] וממילא אמר דאין השותפין סומכין כדאמר לקמן (דף יג.) דאין השותפין ממירין:

מסורת הש"ס

א) [ערכין ב.] חולין ב., ב) ב"מ צא., ג) מנחות צג. ערכין ב. ע"ש, ד) זבחים ו., ה) [ויקרא פרשתא ב], ו) [ויקרא א], ז) [חולין ב' ע"א.], ח) [כדאיתא לקמן ט.], ט) [נזיר לא.], י) [מנחות צג.],

תורה אור השלם

1. לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רַע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹּדֶשׁ: ויקרא כז י

2. וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ לְזֶבַח שְׁלָמִים לַייָ זָכָר אוֹ נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ: אִם כֶּשֶׂב הוּא מַקְרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְיָ: וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא ג ו-ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואייתר ליה חד: (ב) רש"י ד"ה ה"ג אלא וכו' על פי נשים ומומר דמשמע אפילו דיעבד כלומר דאם המירה: (ג) ד"ה לית ליה וכו' חלוט לכל אחד וכו' ולא קרבן אביו:

הגהות הגר"א

[א] גמ' והדר תני כו'. גרס"י רשאי דיעבד. להמיר עד מומר נ"ג: [ב] שם ותסברא אדקשיא. הכל ממירין לכתחלה נ"ג: [ג] שם דאייתר. נ"ל ואייתר: [ד] רש"י ד"ה לית. אכל נ"ל לכל:

מוסף רש"י

לא שאדם רשאי להמיר. דהאי הכל ממירין לא שהאדם רשאי להמיר, אלא יש בהן כח לתפוס בתמורה **בדיעבד** (ב"מ צא.). **וסופג את הארבעים.** משום לא יחליפנו (שם). **תחלת הקדש.** דהיינו תמורה שמקדישה תחלה (מנחות צג.) שהיא תחלת הקדישה של בהמה זו, **מסוף הקדש.** סמיכה שהוא סמוך לשחיטה (ערכין ב.) שהוא סומך בשעת שחיטה, דתכף לסמיכה שחיטה (מנחות צג.). **כל בעלי חוברין.** חמשה שהביאו קרבן אחד בשותפות כולן צריכין לסמוך עליו ואין אחד סומך עליו (ערכין ב.). **לית ליה.** דס"ל אחד סומך לכולן ולא הוי כסומך על קרבן חבירו הואיל והוא שייך ביה (שם).

רבינו גרשום

אמר רב יהודה הכי קתני מתניתין הכל מתפיסין בתמורה. הכל שאמרו תהא זו תחת זו נתפס זה תחת זה וזהו פירוש הכל ממירין ולא משמע דממירין לכתחילה ואהכי קתני ולא שאדם רשאי להמיר כלומר אע"ג דהכל מתפיסין לא שאדם רשאי להמיר לכתחילה: **הכל לאיתויי.** כלומר מאי שייר דלא תנא: **לאיתויי יורש. דממר:** **מקיש ר' יהודה תחלת הקדש.** דהיינו תמורה שעכשו מכניסה להא תמורה תחילה בהקדש: **לסוף הקדש.** דהיינו סמיכה דתיכף לה שחיטה דהיינו סוף הקדש דכשהוא שוחטה מיכליא הקדש. **ומה סוף הקדש יורש אינו סומך.** דכתיב על ראש קרבנו ולא קרבן אביו הכי נמי אין מימר. ואמר לי ר' דאף במסכ' נזיר [דף לא.] משמע תחילת הקדש הזבח עצמו וסוף הקדש משמע תמורתו והיינו טעמא דהתם לא מיירי בסמיכה והכא מיירי בסמיכה משמע כדאמרן: **ואלא רבנן דסברי דיורש סומך הא כת' קרבנו.** דמשמע למעוטי כלומר קרבנו ולא קרבן אביו: **סברי רבנן תלתא קרבנו כתיבי בסמיכה.** גבי שלמים ולא קרבן אביו סברי רבנן: **ולא קרבן עובד כוכבים.** דאין קרבן עובד כוכבים טעון סמיכה: **ולא קרבן חבירו.** דאין אדם סומך על קרבן חבירו: **כל בעלי חוברין לסמיכה.** שאם הקריבו שנים או שלשה קרבן אחד כולן סומכין עליו דלכל חד קרינן ליה קרבנו וסבירא ליה דיורש סומך דקרבן אביו דמי כמו קרבנו של יורש: **ור' יהודה כל בעלי חוברין לסמיכה לית ליה** אייתר ליה חד קרבנו למעוטי יורש: **ואיתימא לעולם אית ליה.** לרבויי כל בעלי חוברין ומהיכא יליף ליה הא קא משוי חד קרבנו למעוטי יורש וחד למעוטי קרבן עובד כוכבים וחד למעוטי קרבן חבירו: **לא ר' יהודה קרבן חבירו וקרבן עובד כוכבים מחד קרא נפקא ליה.** דתרווייהו אינן שלו אייתר ליה חד לרבויי כל בעלי חוברין:

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"א מהלכות תמורה הלכה ז:
ב ב מיי' שם הלכה ב:
ג ג מיי' שם הלכה ה:
ד ד מיי' פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה ט:
ה ה מיי' שם הלכה ה ח:
ו ו מיי' שם הלכה ח:
ז ז מיי' שם הלכה ט:
ח ח (מיי' פ"ט שם הלכה טו):

שינויי נוסחאות

א] תיבות והדר תני נמחק (ש"מ) ב] תיבות אלא שאם המיר מומר נמחק (ש"מ) ג] לך מקרא דכתיב (ש"מ) ד] הכל מתפיסין בתמורה א' אנשים וא' נשים, כ"ה ג' רש"י ור"י בתו' ד"ה הא גופה. וג' ר"ת כאן ותו' בריש חולין א' שוגג וא' מזיד. (ח"נ עי"ש). ה] ולא שאדם רשאי להמיר אלא שאם (ש"מ) ו] ודלא כר' יהודה דתניא יורש. גליון דתניא גרסי' אבל במשנה (מנחות צג.) לא נזכר דברי ר' יהודה אלא דברי ר"מ. הר"פ ז"ל (ש"מ) ז] מאי טעמא דרבי יהודה. גירסת ספרים ישנים היא בענין אחר וכן היא הגירסא בתחילת ערכין אבל רש"י גריס כבעמוד (ש"מ) ח] ולא קרבן אביו. ע' בהשמטות בסוף המסכת (ש"מ) ט] נפקא ואייתר ליה (ש"מ) י] לרבות את היורש (ש"מ) יא] רשאי להמיר דיעבד (ש"מ) יב] אפי' דיעבד נמי דאם (צ"ק) יג] דיעבד כגון אם המירה (ש"מ) יד] לשחיטה ואהכי קרי לה. והשאר נמחק (ש"מ) טו] שתכף לסמיכה שחיטה והס"ד (צ"ק) טז] נ"ל והכתיב יז] (צ"ק) יח] עליה דסד"א דהוי לאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו (ש"מ) יט] דכה"ג פריך בריש חולין דאיכא הכל לכתחילה ואיכא הכל דיעבד וא"ל (ש"מ) כ] למה לי כדפרישית התם (ש"מ) כא] וכן משני התם (צ"ק) כב] ולפי' רבינו (צ"ק) כג] דתנא הכל ממירין לישנא כו' (צ"ק) כד] נשים וסד"א אהני (ש"מ) כה] נ"ל דתמורת נשים קדשה ואהני מיעוטא דלא קרבה וכו' (יעב"ץ) כו] לשחיטה והא דקרי לתמורה סוף הקדש במסכת נזיר משום דלא איירינן התם (ש"מ) כז] נ"ל ולהכי לא קרי וכו' (יעב"ץ) כח] נ"ל איירינן, כט] למימר דיורש מימר דהא ילפינן כו' נ"ק, ל] יורש אמר דסומך (ש"מ) לא] נ"ל דממיר, עי' מרלא"כ, לב] וממילא אמרי' דאין השותפין סומכין כדאמרי' לקמן אין השותפין ממירין (ש"מ)

שיטה מקובצת

הכל ממירין לכתחילה. תימה הא מסיק בריש חולין (ב:) דאיכא הכל לכתחילה ואיכא הכל דיעבד וצ"ל דה"פ הכל ממירין לכתחילה דאי דיעבד תרתי דיעבד למה לי, ושם הקשה רש"י (ד"ה לא שאדם רשאי וכו' וד"ה תרתי דיעבד) גבי תמורה נמי תיקשה הכל ממירין לכתחילה דאי דיעבד תרתי למה לי ותירץ דהכל ממירין (הוא) נקט לפי שהוא לשון רהוט בפי התנאים כמו הכל סומכין והכל מעריכין א) וסיפא דתני אלא שאם המיר מומר וסופג את הארבעים לא הוי שייך למיתני סופג על הכל ממירין כך פ"ה בריש חולין, והשתא קשה דהא הכא ע"כ נחית לאקשויי ההיא קושיא כדפירשתי והתירוץ דרב יהודה לא משתמע כלל כמו שתירץ רש"י דא"כ הוי ליה למימר בהדיא משום דסופג את הארבעים נקט אם המיר מומר, ופי' ר"ת דה"פ מאי דאמר הכל ממירין אינו ר"ל דיעבד דא"כ תיקשי תרתי דיעבד למה לי אלא נקט לישנא דמשמע לכתחילה כדקאמר רב יהודה הכל מתפיס בתמורה כלומר וקדושה אפילו במזיד דסד"א כיון דחייב מלקות בהתפסה זו לא קדש כדאמרי' במנחות [דף פא ע"א] על תמורה ארבעים בכתפיה וכשר, גבי תודה שנתערבה בתמורה ומתה אחת מהן חברתה אין לה תקנה, פי' לפי שהתודה טעונה לחם ותמורתה אינה טעונה לחם, ופריך ולייתי בהמה ולחם ולימא אי הך דקיימא תמורה הא תודה והא לחמה כו' עד ארבעים בכתפיה וכשר. ומיהו קשה (מדרבה) [מדר"י בר"י] דהא אמר לקמן [יז.] יהיה לרבות שוגג כמזיד אלמא דפשיטא ליה דטפי תפסי תמורה במזיד מבשוגג, ואומר ר"ב דלקמן מיירי במלקות דודאי לענין מלקות איצטריך לריבויי טפי שוגג ממזיד משום דלא אשכחן מלקות בשוגג אבל מתניתין לענין קדושה איצטריך לאשמועינן טפי במזיד מבשוגג כדפי' דסד"א ארבעים בכתפיה וכשר. עוד י"מ דבמתניתין נקט לישנא דלכתחילה לאשמועינן דאפילו במזיד היא קדושה ליקרב כדפי' דסד"א ארבעים בכתפיה וכשר [illegible]

[illegible]

א) ע"ש ברש"י ובמהרש"א ומהר"ש.